

BESİNLERDE BULUNAN DOĞAL TOKSİK BİLEŞİKLER- I

Dr. Atila GÜLEÇ

BESİNLERDE BULUNAN DOĞAL TOKSİK BİLEŞİKLER

Giriş:

Besinlerdeki potansiyel toksik maddeler (toxicants):

- Besin öğeleri (nutrients),
- Doğal besin toksikantları,
- Kontaminantlar,
- Kimyasallar veya
- Gıda katkı maddeleri

BESINLERDE BULUNAN DOĞAL TOKSİK BİLESİKLER

Toksik Madde (Toxicant):

Birkaç mg düzeyinde (mg/kg vücut ağırlığı) maruziyette olumsuz etki yapabilme potansiyeli olan zehirlerdir.

TABLE 2.2
Categories of Toxicity

	Dose	
	Metric Concentration (Per kg of Body Weight)	U.S. Standard Weight (Per 150 lb) (oz.)
Extremely toxic	≤1 mg/kg	0.003
Highly toxic	1–50 mg/kg	0.003–0.1
Moderately toxic	50–500 mg/kg	0.1–1.2
Slightly toxic	0.5–5 g/kg	1.2–12.4
Practically nontoxic	5–15 g/kg	12.4–37
Relatively harmless	>15 g/kg	>37

Tablo 1. Besinlerde Bulunan Toksik Maddeler

1. Doğal Besin Toksinleri	2. Mikrobiyal Toksinler	3. Kimyasal Kirleticiler
<ul style="list-style-type: none"> • Bitki Kaynaklı Toksinler • Mantar Toksinleri • Hayvansal Kaynaklı Toksinler	<ul style="list-style-type: none"> • Bakteriyel Toksinler • Mikotoksinler	<ul style="list-style-type: none"> • Çevresel Kirleticiler<ol style="list-style-type: none"> 1. Metaller (Kurşun, kadmiyum, civa) 2. Poliklor Bifeniller (PCB) 3. Dioksin • Pestisit Kalıntıları • Veteriner İlaç Kalıntıları • Radyonüklidler • Ambalaj Malzemelerinden Gıdaya Taşınan Kirleticiler • Deterjanlar/Dezenfektan Kalıntıları • Hatalı Kullanılan Katkı Maddeleri • Pişirme İşlemi Sırasında Oluşan Kirleticiler<ol style="list-style-type: none"> 1. Polisiklik Aromatik Hidrokarbonlar (PAH) 2. Heterosiklik Aminler (HA) 3. Akrilamid 4. N-Nitrozo Bileşikler

BESİNLERDE BULUNAN DOĞAL TOKSİK BİLEŞİKLER

1. DOĞAL BESİN TOKSİNLERİ

- a) Bitkisel kaynaklı toksinler
- b) Mantar toksinleri
- c) Hayvansal kaynaklı toksinler

a) Bitkisel Kaynaklı Toksinler

- Siyanojenik glikozitler
- Fitohemaglutininler veya lektinler
- Proteaz İnhibitörleri
- Latirojenler

BESİNLERDE BULUNAN DOĞAL TOKSİK BİLEŞİKLER

a) Bitkisel Kaynaklı Toksinler

- Favizm etkenli ögeler
- Guvatrojenler
- Glisirizin
- Saponinler
- Solanin
- Gosipol
- Miristisin
- Biyojen aminler

BESİNLERDE BULUNAN DOĞAL TOKSİK BİLEŞİKLER

a) Bitkisel Kaynaklı Toksinler

- Kafein ve teofilin
- Erusik asit
- Nitrat
- Safrol ve derivatifleri
- Karotatoksin
- Pirolizidin alkaloidleri
- Metal bağlayıcılar
- Antivitamin faktörler

BESİNLERDE BULUNAN DOĞAL TOKSİK BİLEŞİKLER

a) Bitkisel Kaynaklı Toksinler

- Kafein ve teofilin
- Erusik asit
- Nitrat
- Safrol ve derivatifleri
- Karotatoksin
- Pirolizidin alkaloidleri
- Metal bağlayıcılar
- Antivitamin faktörler